

Tractament de la febre tifoidea

pel Dr. JOAN FREIXAS, de Barcelona

COMUNICACIÓ I

DEFINICIÓ DE LA MALALTIA

Malgrat l'haver-se anunciat per la Comissió organitzadora del *1.er Congrés de Metges residents en països de llengua catalana* que'ls reunionistes del mateix podrien presentar comunicacions respecte a *febre tifoidea*, el dissapte, dia catorze del present, encare no se n'havia anunciat cap a Secretaria.

En aitals circumstancies de temps, va fèrse'm l'encàrrec d'escriure comunicacions referentes a tan importantíssim tema. I amb els efectes de la perniciosa febre, produïda i sostinguda pel treball de cada dia i agravada per la feina que a tots ens ha imposat la preparació del Congrés, he escrit les quatre comunicacions que m'honoraré donant-vos a conèixer.

No espereu, per tant, trovar en elles més que l'index, més o menys ordenat, de quatre impresions, pràctiques i arrelades, escrites a corre-cuita i dictades per un cervell que's trova obligat a pensar i resoldre, un conglomerat d'assumptes intensament heterogenis, en un sòl i precipitat temps.

Millor que per a ensenyar, les comunicacions que m'he vist obligat a fer, resulten escrites per a motivar el coneixement de tot quant feu, Srs. Congressistes, l'alta honra de dictar-me.

En resúm, que les comunicacions resulten, ho repeteixo, un index tan sòl, millor que d'asseveracions incontrovertibles, de coneixements basats en fets d'observació clínica, freda i

pacientíssima, d'un i altre dia, formulades o ampliades en forma interrogatoria, que necessita i, per tant, reclama, contestacions i asseveracions vostres.

*
*
*

I ara anem a la definició de la febre tifoidea.

Semblará extrany an alguns, potser an els més, que'n l'any 1913 me eregui amb la necessitat de començar les comunicacions sobre la tifoidea i a propòsit, precisament, del tractament, de la mateixa, amb una comunicació dedicada, per complert, a puntualitzar lo relatiu a la definició del conjunt de la febre tifoidea. Semblará estrany, repeteixo, perquè és de creure que'n lo referent a aquest punt essencialíssim de l'estudi d'una tan freqüenta malaltia, devèm estar tots dintre d'una conformitat absolutament indiscutible: empró, Srs. Congressistes, per lo que sento, per lo que veig, per lo que observo un i altre dia, aquesta conformitat que deuria regnar, no sòls no és indiscutible, sino que resta bon xie allunyada de la realitat.

Aixís se comprén que al esfumar, tan sòls, la més petita indicació relativa al tractament de la tifoidea, surgeixin diferències capitals tot seguit i que avui, deprés d'una sèrie incontable d'anys d'estudis trascendentalíssims, de tot ordre, sigui difícil, per a no dir impossible, l'establiment, no ja d'un criteri uniforme de tractament, sinó que ni tan sòls d'agrupament d'indicacions que pugan èsser reputades com a consemblantes.

La profilaxi de la malaltia, l'higiene del pacient, l'importantíssim i fonamental capítol de l'alimentació i el tractament seroteràpic, farmacològic, tot, ve establert amb diferències tals, que no sembla sinó que's parli de tractar un conjunt de processos morbosos agrupats capritxosament sots una denominació tan complexa com infundada.

I, Srs., si en una malaltia tan estudiada i, fins, tan coneguda com la tifoidea, no és possible l'establiment d'un criteri únic, a lo menys en lo fonamental, en que voleu que puga lograr-se?... I, si no és possible deixar establert un criteri absolutament indiscutible, complertament racional, com vulgueu que sigui possible colocar-hi, ni de lluny, un tractament indiscutible, un tractament complerta i invariablement racional?...

A aixó, a l'establiment d'un criteri de conjunt, acceptat per a tots, és a lo que va destinada la present comunicació, que devèm calificar de fonamental.

No intento, ni remotament, creure que lo que proposo, fill de l'estudi i de l'observació pacientíssima i freda, d'anys i més anys, siga indiscutible. Penso que, tot lo més, pod arribar a ésser el núcli que aglutini conceptes de tots: el núcli aont se superposin, pel seu indiscutible superior mereixement, totes les notes, tots els fets demostrats per una observació, aixís mateix pacientíssima, per un estudi, aixís mateix fet amb fé i ardiment.

Fonamentem el concepte de la febre tifoidea; estudiem el total de transcendents extrems que integren la nota del conjunt i tindrem una base de certesa clínica, o, a lo menys, d'orientació encoratjadora. Que mai de la vida ha sigut possible edificar amb fermesa, amb la necessaria coessió, sobre un camp gens estable i, per tant, gens ni mica resistent.

I probada l'importancia i transcendencia fonamentals de la cosa, embastem la definició.

La febre tifoidea és una toxi-infecció amb determinisme primitiu, endo-digestiu, determinat, principalment pels efectes de l'evolució del bacil d'Eberth-Gaffki, i amb determinismes secundaris, també de naturalesa toxi-infectiva, deguda a la generalització, també, principalment, del bacil d'Eberth, de sos productes, de ses desferres, quand mort, de les bacteries comensals, amb llurs efectes complexes determinats sobre i en els elements anatòmics.

Per a sintetitzar la naturalesa de la toxi-infecció en els determinismes primitiu i secundaris, pod aventurar-se la fórmula següent: *ebertho-estercoremio-azotemio-septicémica*.

Qu'en la tifoidea, com en totes les malalties toxi-infectives hi ha un determinisme primitiu, no pod haver-hi dupte de cap mena. Totes les malalties són locals primer. Aixó és un principi axiomàtic que resulta ridícol posar en tela de judici: el primer punt en que s'implanta el microbi, essent saprofit, potser, per a convertir-se en patògen, gracies a sa propia evolució o a les modificacions operades en el terror d'implantació o be imperants de fet en tal paratge, és el punt aont comença l'anormalitat i, per tant, la malaltia. Pod ocórrer o bé que aquesta quedi limitada al precís punt de començament, d'implantació, ó be i aixó es lo més comú, que invadint el conjunt, dongui lloc a la generalització dels trastorns ocasionats. Pot ocórrer més, pot ocórrer que l'evolució del dany local s'esborri a l'iniciar-se, tan sòls, la generalització, i pot ocórrer, com succeeix en la majoria

dels casos, que, malgrat l'establiment de la generalització, segueixi la perniciosa evolució del dany local, per tan temps, o més, que la generalització que determina. D'exemples d'aquests tres grups fonamentals de toxi-infeccions n'està plena la medicina. Presentém com a models del primer grup la pelada de naturalesa francament parassitaria; del segon la sífilis, i del tercer n'és model indiscutible la toxi-infecció que motiva el present treball: la toxi-infecció de naturalesa eberthiana.

Ingerit el bacil d'Eberth-Gaffki en l'aparell digestiu amb condicions de patògen o be resideixi com element saprofit entre'ls innumbrables elements parassitaris que integren la flora microbiana intestinal i adquireixi, per canvis operats en la tal flora microbiana, les condicions de patògen, allà, en l'aparell digestiu, comença el desenrotll de trastorns anatòmics; la presentació del *primum moveus*.

I, Srs., trist es dir-ho, malgrat lo semblar carrincloneries les asseveracions que anem establint, encare hi ha qui nega condicions de prioritat al desenrotll de la malaltia toxi-infectiva en l'aparell digestiu: encare hi ha qui ho considera determinisme secundari transitori, i lo que resulta incalificable, desprovist de valú patològica. Són els mateixos que miren la placa diftèrica inicial ocasionada pel bacil de Loeffler i comensals, com a determinisme secundari d'una generalització primitiva, sense fonament científic. Són els mateixos que deuen mirar al xancre dur, a la pàpula sífilítica inicial, com a determinisme secundari, prescindint fins de la manera d'esser, de la manera de desenrotllar al seu gravíssim efecte els treponemes pàlids i els espiroquets, uns o varis en llur morfologia.

Sortosament en lo del determinisme primitiu endo-digestiu, són pocs el somniadors que'l releguen a lloc secundari. Les repetides observacions clíniques fetes amb paciència de Job, de des llargs temps, ho deixen fora de discussió. Es clar que's troven malalts que expliquen més intensament que'ls trastorns endo-digestius i els llurs efectes locals, els generals que d'ells s'han originat: la cefalalgia frontal gravativa, l'estat d'ensopiment, el cruiximent d'òssos, la raquialgia, l'abatiment, etz., és lo més sobresortint de tot quant contenen al metge; empró fixem-nos-hi degudament, fàssis l'interrogatori amb el degut ordre cronològic i tot seguit s'obtindrà'l convenciment de que'l malalt abans que mal de cap, tenia anorexia; abans que ensopiment, sentia mal gust i sequetat de boca; abans de cruiximent d'òssos, aqueixava sed ardenta; abans que raquialgia, intolerancia gàs-

trica; abans que abatiment, tancament de ventre. Tots els símptomes, com se comprén, per separat, en molts dels casos; junts, en l'immensa majoria. I encare hi ha més: si pregunteu si un estat consemblant de símptomes generals els han ofert els malalts, com se comprén, amb menys intensitat i persistència, en altres casos en que haigin sofert senzills gastricismes, tots vos contestarán afirmativament.

La massa estercoràcia retinguda en el tram intestinal, fermenta intensament; el bacil d'Ebert-Gaffki s'ha multiplicat incalculablement: els éters sulfoconjugats, *indol*, *escatol*, *fenol*, etz., alcancen tants per cents intolerables; la flora microbiana, tota, resulta hipervirulenta, hipertòxica i l'acció catalítica que determinen tots aquests elements anormalment desenrotllats, esdevé intensa i ràpida: els elements morbosos, tots penetren la mucosa arribant fins al còrion: els elements nobles, actius, dels budells, i els que'ls hi porten les condicions necessàries per a que puguen ser-ho, 's veuen invadits, i és aixís que s'inicia, i 's sosté la primera lluita entre l'invasor i la localitat invadida, entre l'element anatòmic i el parassitari, i aquesta lluita de defensa, la primera que ocorreix, determina un estat de protesta constant, de reacció salvadora, per part de l'element anatòmic, un conjunt de trastorns més o menys intensos en ell, de des sa modificació transitoria fins a sa caiguda definitiva; de la que'n resulten, ademés, la meiopragia funcional i amb ella la disminució i fins la desaparició de les funcions més elementals que'ls hi están encomanades: la desaparició, més o menys duradera, del primer graó de l'escala de la vida.

I localment l'aglutinació, l'encapsulament dels baccils d'Eberth pel teixit linfoideu i la inutilització d'elements anatòmics, és un fet, i amb la invasió's propaguen amb enèrgica protesta, els llurs coadjudants de retenció estercoràcia, amb llurs efectes intrínsecs, completant els efectes perniciosos de la primera embestida.

La tal lluita d'elements dóna lloc a l'aparició de les primeres lesions que s'ofereixen, principalment, en el budell i la marxa de quals conegudíssimes lesions no detallèm per a no afadigar l'atenció de tots quants ens fan l'obsequi de prestar-nos atenció, atrevintnos solzament a recordar les quatre principalíssimes faces de llur evolució; infiltració, ulceració, hemorragia i perforació.

Ara bé; lo que creiem dever nostre recordar, és que tant la aparició com la evolució d'aquest primitiu determinisme de la

toxi-infecció endo-digestiva de naturalesa eberthiana, no és privativa de cap dels períodes cronològics en que's divideix la evolució de la malaltia; la llur aparició i, per tant, la conseqüent evolució, si s'ofereix, pòt ocórrer i ocorreix en tots els períodes de des del llur començament fins al període de declinació, inclúsiu, constituint sa diferenta evolució, precisament, la característica de la malaltia. Pod aduir-se en defensa del fet instituit, la opinió de gran nombre d'autors i bon nombre de peces patològiques demostratives.

Deixèm establert el fet. La lesió inicial, el primer determinisme endo-digestiu ocasionat pel baccil tifogèn i les bacteries comensals, presideix, durant tota la malaltia el conjunt de trastorns locals i generals que la integren. O siga: que no sòls és lesió inicial, factor indiscutible, primitiva, sinó que sa existencia, en conjunt, és la de tota la malaltia. Conservis bé en la memoria aquest importantíssim punt de vista.

Amb tot quant esdevé, acte seguit, quan les barreres naturals d'oposició, d'impenetrabilitat, són franquejades, tots, absolutament tots, hi estèm conformes. Els quilífers són els primers elements en que esdevenen les primeres manifestacions de la generalització. Els ganglis messentèrics constitueixen la segona barrera de defensa. D'allí a la melsa, al fetge, al ronyó, punts en que la lluita es més potent cada vegada i, quan cansats, quan en meiópragia's baten tals entranyes lluitadores en retirada, és quan queda constituïda la veritable generalització: la invasió de lo toxi-infectant a la sang amb la consegüent i natural hemolissi, amb la natural vaso constricció. Amb la constitució de la vasoconstricció tòxica; amb la reducció biliar; amb la meiópragia esplènica; amb la oligúria que s'ofereix al compás, i amb els efectes directes i indirectes de tan importants reduccions i la del quimisme respiratori i l'estat de meiópragia i desvallestament funcional dels centres nerviosos, hi respón el centre circulatori preparant-se i entaulant la lluita amb el cor periféric. I d'aquest conjunt complexe, en resorgeixen dos fets; la meiópragia funcional i fins d'elements anatòmics i l'aixecament del conjunt contra l'enemic invasor sagellat pel moviment reaccional, d'entre quins elements, el més potent, el més significatiu és la febre.

D'aquest conjunt de círcols viciosos engendrats per la toxi-infecció, renovada, local i en sa generalització, un dia i altre dia, durant tota la malaltia, ne resulta el conjunt que acavem d'afirmar i l'aparició de determinismes secundaris ja orgànica-ment establerts de naturalesa embòlica o per evolució anormal

directa, representats de dèrs dels trastorns sèptics, més o menys trofo-neuròtics de la pell, als més delicats determinismes dels centres nerviosos.

Tot lo local, endo-digestíu, primitíu, com lo generalitzat, es-tablert un dia i altre; tot renovant-se i evolucionant durant tot el curs de la malaltia.

COMUNICACIÓ II

PROFILAXIS. ALIMENTACIÓ

La freqüència amb que's presenta la febre tifoidea: la llur naturalesa íntima: tot quant consta en el trascendental capítol de l'immunitat natural i de l'adquirida, són extrems importan-tíssims que forçosament debíen fer pensar en la possibilitat de la vacunació antitífica i en la necessitat de portar-la quant més aviat millor a la realització pràctica. Màxim quan desgraciada-ment, és malaltia que ataca traidorament i a la vegada quan-tiosíssims contingents, aduc trovant-se en plena activitat orgà-nica. Recòrdint-se, entre altres xifres, la dels nou mil tifòdics que moriren, d'entre 'ls trenta tres mil individus que van contrau-rrer la malaltia, en la guerra franc-prusiana de 1870 a 1871: el tant per cent que donaven a la mort els exèrcits colonials que s'enviaven principalment, a la India, Egipte i África del Sur: el nombre espantós que acusa la mortalitat total en ciutats i viles. Xifres i fets, els esmentats, que no han arribat a borrar ni'ls resultats que's diuen haver-se lograt en les rescentes vacuna-cions practicades a Avignon, ni els dos fets sensacionals propa-lats, principalment per la premsa política, portats a efecte pel Dr. Thiroloix amb la vacuna polivalenta preparada pel professor Vincent.

Les inoculacions profilàctiques anti-tífiques han sigut prac-ticades intensament a França, Anglaterra, Alemanya i Estats-Units del Nort-Amèrica, les primeres nacions, sobre tot, en els exèrcits colonials, per procediment semblant al acceptat per a el còlera: baccils morts. Els procediments més usats són els de Pffeifer-Kolle, el de Wright i el de Chantemesse, que donades les dimensions d'una comunicació no puc detallar. Tots els pro-cediments de vacunació dónen lloc a la presentació de reaccions locals (eritemes, inflors i fins linfítis) i generals (febre més o menys intensa).

També s'ha aplicat l'associació de l'inmunització activa i pasiva en forma d'una inoculació simultània, empleant baccils morts barrejats amb un sèrum bactericida o antitòxic. Darrerament s'han recomanat les bacteries sensibilitzades, carregades de cossos inmunitzadors: inoculació semblant a la darrerament esmentada, empró que'n difereix per haver-se suprimit el sèrum, que constitueix un element supèrfluu.

I aixís estém, are com are, en un assumpte d'importància transcendentalíssima i pel que s'oviren horitzóns veritablement encoratjadors i completament necessaris. Es de creure la realització.

L'alimentació del tifòdic!... Cree qu'és l'assumpte més important de quants s'han portat al debat de fa un sens fi d'anys.

I sigam permés, com a via *d'introito*, un recort. Vaig acavar la carrera l'any 1882, i d'allavors ençà ; si n'he sentit, si n'he llegit de coses relatives a l'alimentació del tifòdic!... La primera junta que vaig celebrar va ésser a Santa Coloma de Farnés amb els Drs. Porcalla, de Girona i l'octogenari Vilaplana que exercia en aquella vila, en ocasió en que vaig anar-hi per a substituir, per malaltia, al malaguanyat Dr. D. Josep Bofill, el pare d'uns íntims amics meus. Se tractava d'un tifòdic al que s'havien aplicat dúes dotzenes de sangoneres al ventre al començar nou dies abans la malaltia, i recordo, com si fos are, l'escreuiment que va agafar-me quan vaig sentir dels llavis del metje de capsalera, l'asseveració de que feien donar an el malalt una gran taça de brou fet amb carn de gallina i moltó, al que s'afegia extracte de carn i, ademés, una copeta de ví generós, cada dues hores... per la raó de que l'experiencia els havia demostrat qu'era la millor alimentació pel tifòdic. Després de lo significat, en época de ple brousisme, he vist recomenar, tota classe d'extractes de carn (Liebig, Armour, Valentines, etz...), gelatines, pols de carn, les peptones esterilitzades (la primera vegada que's donaven), els brous intensament azoats, els purés, més o menys espesos, la carn raspada... tot, amb l'idea de que convenia alimentar, de bon-ora, intensament al tifòdic perque la tifoidea... *és una malaltia molt llarga!* ; Com si l'esser llarga o curta la malaltia no depengués, principalment, dels medis, de tot ordre, empleats per a tractar-la!...

I are pregunto, Srs. Congressistes. Trovaria un sòl cirurgià que s'atrevis a fer caminar un malalt, com a medi per a curar-li una fractura de tibia i peroné que li fes impossible la deambu-

lació?... Hi ha algún estat d'eretisme, existeix algún estat de protesta activíssima, pod donar-se el cas d'un funcionalisme hiperactivat en sò de defensa, que no reclamin, que no exigeixin el quietisme, quan mes absolut millor?... ¿Es lògic que's faci servir per a quelcom, a lo que està inibit de condicions de funcionalisme dintre la normalitat?... Si les activitats que l'hi resten a un element orgànic en lluita, se fan servir per a desenrotllar el funcionalisme que li está encarregat, quines energies li quedaràn per a la lluita, quins elements podrà guardar per a sa reconstitució?...

Per altra part: l'element alimentici que s'ingereix, la majoria de les vegades, per força i que no trova elements per a sa necessària modificació, és possible que serveixi per a nodrir l'organisme?... ¿Es possible que un aliment gens o insuficientment digerit, serveixi per altra cosa que per obrar per lo menys com a còs extrany i, per lo mateix, com a element que deu forçosament desenrotllar sos perniciosos efectes?... ¿No resulta, de tot lo que s'acaba de significar, que tot lo que no's modifica i, per tant, no nodreix a l'organisme que ho ha ingerit, no sòls no és aprofitable per a ell, sino que integra els medis per a la continuació i agravació de les fermentacions desenrotllades a lo llarg del tubu digestiu i constitueix un excel·lent medi de cultiu que ha d'aumentar la vida, exuberant ja, de la flora microbiana intestinal i sa virulencia i, per tant, el coeficient de la toxi-infecció generadora de la malaltia?... ¿La meiopragia en que's troven tots els elements encarregats de la salvadora antitoxia s milloraran amb l'entrada incessant d'elements toxi-infectants?...

L'aparell digestiu del tifòdic, aont resideix el *primum movens*, mereix menys respectes que qualsevol altre entranya toxi-infectada?...

Se vol quietisme més relatiu, empró més necessari, que'l del pulmó del pobre que'l té tuberculitzat?...

D'aquí que la base fonamental de l'alimentació del tifòdic, degui esser constituída per elements que no exigeixin energies digestives modificadores; que no augmentin el coeficient toxi-infectiu qu'existeix en l'aparell digestiu; que no portin elements d'estimol per senzilla acció catalítica; que no continguin elements tòxics; que no conduixin, amb ells, elements que facilitin la reacció en que viu i és necessària per a la vida de la flora microbiana endo-digestiva; que no portin elements de nutrició per a la mateixa, i qué, absorvits, no augmentin les susdites condicions anormals en el conjunt orgànic, ni exigeixin un sobre-

treball, i, per fi, que no facin creixer el tant per cent paorós de la toxemia establerta, ni, per tant, sigan un obstacle més á la reacció salvadora.

En tals condicions i tenint en compte l'estat de reacció de protesta de tots els elements salvadors i el consum d'energies que suposa l'estat del conjunt orgànic, fàcil serà donar amb els elements que deuen integrar l'alimentació.

La dieta hídrica, tan vescantada per a molts que ni s'han pres la decisió d'estudiar-la. Que per a combatir-la han degut situarla a deu metres més amunt de l'exageració més estupenda, no volent sapiguer que's l'únic medi que, no sòls no destrueix el repós, sino que porta condicions a l'element anatòmic per a sa defensa; que combat l'acrinia mucosa amenaçadora; que no exigeix energies digestives; que no condueix elements de cultiu per a la flora microbiana; que dilueix l'infecció i la toxemia i, per tant, aminora els llurs efectes; que facilita el recambi del salvador metabolisme; que resta calories; que facilita la funció antitòxica drenadora dels emuntoris, i, per fi, que és l'element que pod donar-se, comptant amb l'efectuació elemental de l'antitissépsis de les vies digestives superiors, absolutament esterilitzada i, per tant, amb la seguretat de no infectar ni intoxicar més l'organisme ni amb l'element patògen presidencial nou ni amb altres de diferenta naturalesa.

Y quan s'ha de donar?... Tot seguit de coneguda la malaltia i sempre que siga precisa l'ingesta d'aigua bullida: en tots aquells casos i ocasions en que no pugui resultar formal obstacle per a l'adopció de la medicació que siga exigida.

Y deu donar-se aigua bullida sola?... La fòrmula que ting adoptada de fa molts anys és la següenta:

Aigua bullida	3000 grams
Vi generòs, i	} aa. . . . 300 grams
Lactosa	

Afegeixo, en la fòrmula apuntada, a les virtuts de l'aigua bullida, les del vi generòs, antisèptiques i estimulantes, en grau acceptable i la lactosa per esser substància correctiva i per les modificacions gens despreciables que imposa a la flora microbiana endo-digestiva. Virtuts les que acaven d'esmentar-se, que deuen afegir-se a les que consten anteriorment.

Y quant temps deu donar-se la dieta hídrica?.. Mentres ho exigeixi l'estat d'acrinia i d'eretisme mucòs; l'estat de les vies digestives, de dalt a baix; la lluita del cor central amb el peri-

fèric; l'estat del pols; la temperatura, i el comprometedor estat de meiopràgia dels emuntoris. Primer sola; més tart com a coadjuvant.

Y al arribar an'aquest punt, Srs. Congressistes, permeteu-me una necessaria declaració, que faig cada any a l'explicar la medicació que deu donar-se a quants tifòdics entren en ma visita de l'Hospital de la Santa Creu, a tots quants, metges i estudiants, me fan l'obsequi de venir á sentir les conferencies que hi dono. Fa més d'una vintena d'anys que la dieta hídrica constitueix l'iniciació de l'alimentació del tifòdic en ma pràctica, bon xic dilatada, i, com a únic medi d'alimentació del toxi-infectat eberthià, no l'he usat mai, enteneu-ho bé, no l'he usat mai, més enllà de tres ó quatre dies. Res m'importa que'ls meus detractors s'hagin atrevit a parlar, a espatlles meves, de dotze a quinze diés... ¡Perdoneu-los Senyor!...

Y quina és la quantitat d'aigua composta que deuen béure els tifòdics?... Tota la que bonament pugan. Els termes en que puc fixar la quantitat que han prés els meus tifòdics, és la de un màxim de tres litres en les vintiquatre hores. Aixó sí; per petites i més o menys pròximes quantitats. Invitànt-los a béurer sempre que's pod.

Quina diferencia hi ha Senyors Congressistes, entre la dieta hídrica positiva que practico i de la que estic cada día més contént i la dieta hídrica que m'atribueixen els meus detractors. Soldat entussiasta dels avenços positius obtinguts per l'observació entesa i sostinguda de la bona clínica, he propalat, un dia i altre, les ventatjes de la dieta hídrica, com se comprén, oportuna i convenienment empleada, entre metges i estudiants assistents, de fa molts anys, a la meva clínica i cada día estic més satisfet dels resultats que han anat obtenint-se'n.

Als tres o quatre dies d'iniciat el tractament del tifòdic i, per tant, encare en plé periode d'ascens, quan se comença el tractament amb oportunitat; quan esdevé la llengua bon xic humida i comença a netejar-se, gracies als efectes de la dieta hídrica i de l'antissépsis bucal, allavors començo l'ús del sèrum bacilàctic; que conté aigua en gran proporeció, lacto-albúmines i lacto-globulines de la llet (menys de un 1 por 100), lecitines i una quantitat important d'àcid làctic (que substitueix amb ventatja a totes les preparacions d'àcid làctic que porta el reclam cada dia a casa nostra), lactosa, sals minerals (menys els fosfats térris) i, per últim, ferments oxidants i hidrolitzants. Començo

per a recomenar-ne una xiera cada dues hores: després dues xieres: al tercer dia deu donar-se'n tres xieres i ja al quart, quatre xieres, sempre cada dues hores. En tant, la dieta hídrica segueix, com se comprén reduint-se, cada dia, més.

L'estat de les vies digestives, la tolerancia, i sobre tot, el caràcter de les deposicions, són circumstancies que marquen la fita que deu posar-se al seu ús.

Després del sèrum bacil·làctic, l'hidrogala: llet bullida i desnatada, amb decuit de cibada i lactosa; una part de la primera, tres del decuit amb la deguda quantitat de lactosa, més que per a endolcir, pels seus efectes antissèptics i diurètics: la quantitat del conjunt de l'hidrogala, dues xieres, per a començar; després tres i fins a quatre xieres, cada dues hores. A l'ensemple que va establint-se la tolerancia i les deposicions donen compte exacta de la manera com se va modificant la llet, en época de la malaltia en que'l budell comença a despertar-se en són funcionalisme, 's va augmentant la llet i disminuint el decuit de cibada, fins a arribar a la llet sola, bullida i desnatada sempre. Es preferible la de vaca.

Mes tard i sempre tenint en compte l'estat de la evolució que va operant-se en l'organisme per virtut de la malaltia, sobre tot, l'estat de l'aparell digestiu, funcionalisme dels emuntoris, importancia de la protesta general amb ses reaccions tèrmiques, afegí a la llet que constituexo en l'alimentació directriu durant tota la malaltia i, adue, després, el caldo vegetal, mes tard s'hi afegeix el pollastre, desseguida gallina. badella tendra: els purs de pésols: mongetes blanques, sigróns, lletilles, farines de cibada, arròç, órdi, blat de moro, la tapioca, sémola: i, ja tocant a la convalescencia, les verdures cuites (finament dividides i passades per la cassola amb óli), fruites cuites (compotes desacidificades). Allavors és quan s'entra a l'alimentació completa amb les carns blanques, les despulles de carns blanques i vermelles, ous calents, carns vermelles, poc pá i torrat, poca trunfa i encara feta puré (amb aigua). I s'arriva, fins quan és permés, a fer sobre-alimentació, vigilant sempre l'estat de l'aparell digestiu, les modificacions que s'hi van operant, el drenatge del ventre, el funcionalisme dels emuntoris, l'estat del conjunt orgànic, vigilant, com en tota la malaltia, l'estat de l'aparell cardio-vascular, sobre tot, del seu centre.

Està clar que qualsevol entrebanc operat en el curs de la malaltia, deu imprimir un retrocés en l'alimentació, i si tal és

l'entrebanc operat que alcançi importància, no tenir por d'haver de tornar a la dieta hídrica, si resulta, exigida, que hi ha passos endarrera que resulten mólt mes profitosos per a anar endevant de una manera definitiva.

Tal és la escala cronològica de l'alimentació que uso en els tifòdics de desde fa una vintena d'anys, salvades petites modificacions, referents, principalment, a la llet (el sèrum bacilòctic, abans era el senzill xerigot. p. e.). Els meus tifòdics alimentats aixís han estat vistos i observats, per una sèrie de generacions mèdiques, que han escoltat, al ensemps, ma paraula, brollada del fruit de la observació. Els meus malalts tifòdics, en general, ho han estat per poc temps, malgrat el patir una malaltia de *llarga durada*: han tingut poquíssims convalescència i la majoria d'ells, els del hospital s'entén, el primer día d'aixecar-se, han anat, sols, a conèixer totes les sales del departament aont han estat malalts. No han sigut, per tant, espectres de les víctimes del naufragi del *Medusa* i del *Alcéstes*, malgrat el no haver estat subjectats a l'*alimentación encore plus substantielle* portada a França per Vaquez que ha seguit la inspiració d'alguns metges russos i fins, potser, d'algun alemany.

No extranyeu, Srs. Congressistes, que insisteixi en lo relatiu a l'alimentació del tifòdic, qu'entenc és problema vitalíssim, i, ademés, molts anys de sofrir imputacions falses, en un país en que la imitació i la copia constitueixen la sola llurea que arriuen a poder usar algunes *eminències*, dona dret i, encara millor, exigeix que ú segueixi demostrant-se lògic i ecléctic a plena llum.

COMUNICACIÓ III

TRACTAMENT DEL DETERMINISME PRIMITIU

Si la febre tifoidea és, com s'ha demostrat, una toxi infecció amb determinisme primitiu, generador, endo-digestiu; si és aixís mateix, veritat que el tal determinisme endo-digestiu segueix essent-ho mentres dura la malaltia, com també s'ha demostrat, just és deixar establert que'l tractament fonamental de la febre tifoidea, és el tractament del esmentat determinisme endo-digestiu i que sa durada, també segóns lo demostrat, deu

esser la de tota la malaltia. I com els trastorns operats a lo llarg del tubu digestiu, son distints en les diferents èpoques de la malaltia, just es deixar consignat que deuen esser diferents els elements de tractament que'l constitueixin i, per tant, de distinta manera d'obrar.

Consignem-ho una vegada més: per a els efectes del tractament escullim els casos en que'l metge sigui avisat per a tractar-los al iniciar-se la malaltia i aduc en els primers dies del seu desenrotll o siga en el temps que constitueix el període d'ascens de la dolencia.

Un'altra consignació: les presents comunicacions qu'he degut fer a corre-cuita, segons s'ha explicat oportunament, malgrat esser un senzill índex, com també s'ha explicat, són una condensació d'un detingut estudi de la malaltia i un'avaluació dels resultats obtinguts en la clínica.

Per mil·lèssima vegada porto avui a discussió un punt fonamental del tractament racional de la tifoidea en el seu primitiu determinisme. I avui després de veurer i tractar moltes dotzenes de tifòdies, me ratifico en les manifestacions fetes molts anys enrera, amb més convenciment i, per tant, més enteresa que la primera volta; amb més coratge i enardiment que allavors; al començar era un allissonat pels concells racionalíssims dels altres (autors anglesos, preferentment); avui soc un convençut, además, pels resultats degudament estudiats, obtinguts un dia i altre.

Després de lo particularitzat, crec que'l tractament fonamental del determinisme toxi-infectiu primitiu de la tifoidea, qual estudi íntim oportunament s'ha fet; el primer que deu establir-se i el que deu practicar-se a esser possible, durant tota la malaltia, es l'elemental drenatge del tubu digestiu. Drenatge superior i drenatge inferior.

Una substancia que dreni de dalt a baix, amb constancia exemplar; que tingui virtuts germicides; que no irriți la mucosa intestinal, usada com se deu; que no deixi el ventre tancat una volta faci el drenatge; o que siga un poderós colagog i, per tant, que determini els seus efectes sobre la bilis, l'element antiséptic intestinal per excel·lencia, i per fi que siga un salvador diurètic, és la substancia que constitueix el desideratum, aduc pels mes exigents dels terapeutes. I aquesta substancia, com ja sabeu, existeix; son els calomelans al vapor; empleats, això sí, a dosis purgantes, en tots aquells casos en que's conti amb la deguda tolerancia.

Temeria ofrendre-os si m'entretingués a detallar la manera com obren; les desposicions que determinen, el seu nombre, color, forma, reacció i composició, i, además, les modificacions, qu'en tots els casos, imposen a la malaltia causal. Temeria ofrendre-os, també, si m'extengués en el modo de donar-los. Deixéu que consigní la fórmula que uso, adaptant la xifra a la edat del pacient, l'estat de tolerancia i d'eretisme de la mucosa digestiva, més que a altres órdres de circumstancies.

Calomelans al vapor de 0'50 a 1 gram
Lactosa 2 grams

Per a dos papers.

Un cada mitja hora: secs a la boca i immediatament després, un xic d'aigua bullida, freda. Si el primer paper determina intolerancia, allunyar el segón fins a que quedi establerta la tolerancia. Ja sé que cada vegada que he parlat d'aquest assumpte a l'Academia, s'ha alçat algún Sr. Soci per a consignar qu'ell no recomana els calomelans perque en algún dels malalts a qui'ls ha donat, s'han presentades, més o menys tard, enterorràgies, i en els mateixos o altres casos, perforacions intestinals. Deixant apart Senyors Congressistes, la valúa de l'argument en el concepte anatòmic de dany, declaro que mai, ni en un sòl cas, dels nombrosíssims que he tractat pels calomelans, he vist oferir-se enterorràgies, ni, menys, perforacions.

A favor de tal medicació pels calomelans, haig d'aduir, además, un argument que no te volta de fulla. Crec en el tractament anomenat avortiu de la tifoidea, que no resulta en veritat altra cosa que'l tractament atenuatíu. Crec en el de la tifoidea, com en el de totes les malalties diagnosticades i tractades degudament. En tots els casos de tifòdics en que he pogut lograr l'esmentat efecte, que pod calificar-se de meravellós, ha estat a benefici de la medicació pels calomelans. Els medis d'una comunicació no'm permeten detallar; guardo en cartera bon nombre de resultats indiscutiblement decisius, alguns observats amb el meu inolvidable mestre i company Doctor Robert, de bona memoria i qual nom escau tant pronunciar avui an aquí, en aquesta festa de casa.

El drenatge superior del ventre que deu operar-se en totes les ocasions en que, estant indicat, resulti factible, ha de portar-se a cap amb les degudes precaucions, entenc que aplicant qualsevulla de les fórmules acceptables de l'óli de ricino, ja sol, ja amb salacetol, al 10 %, sempre en petita quantitat; amb sa-

lacetol, ne recomano una o dues cullarades petites a primeres hores del matí. L'óli de ricino és d'acció local pura; no irrita i deixa obert el ventre, una vegada ha establert el drenatge. Comparats l'acció i l'efecte de l'óli de ricino amb la dels purgants salins, resulta que aquests irriteren, s'absorveixen i determinen els llurs efectes depriments i tanquen el ventre una volta han fet drenatge momentani.

En acció més constant i per tant més contínua, hi mantinc les infusions lleugeres de substàncies colagogues; com el rui-barbo, colombo, tamarindos, boldo, etz., amb maná, correctiu-purgant, empró que deu recomenar-se que quedi ben net i filtrat.

Un altre substància, recomenable durant tota la malaltia, sense por a cap acció ni sisquera perillosa, de cap genre, és una substància ben tolerada per tot-hom i sempre; que a les virtuts indiscutibles de colagog hi afegeix sa actuació salvadora de poderós diurètic; la urotropina, que uso durant tota la malaltia, un comprimit de 0'50 grams cada 12 hores, amb un infús o decuit diuretics.

En semblants conceptes, sobre tot, en lo relatiu a funcionallismes intestinal i pancreatic, he obtingut bons efectes de la coadjuvant tintura de nou vòmica.

Els fomentos, calents, quan són possibles, sobre l'abdòmen, colaboren a l'acció de les substàncies esmentades per a tractar el determinisme endodigestiu, rematant lo que comença el drenatge superior.

Per a completar l'obra del drenatge superior s'ha d'establir, també, el drenatge inferior: l'enterocanisme: amb o sense sonda; amb la més petita presió possible, actuant, sempre que pugui ésser, per a evitar reflègismes que poden arribar a ésser perillosos, per la sola llei de vasos comunicants; d'infusos de camamilla, eucaliptus o farigola o decuit de grana de llí: de mil grams com a máxim: deixant-los retinguts tot lo que's pugui: amb glicerina neutra. Si's vol lograr antissèpsi intestinal, afegir a l'infús de farigola l'àcid tánic del mitj al 1 per ‰, que, ademés de ses virtuts antissèptiques i modificadores locals, te la de canviar en àcid el mitj alcalí en que trova ses millors condicions de desenrotlló la flora microbiana intestinal. A les circumstàncies descrites dels clisteris, hi ha que afegir ses propietats diurètiques i les de re-hidratació de l'organisme. Començant l'ajuda a un grau per sota de la temperatura del malalt i anant-la refredant, mes o menys depressa, 's te un magnífic medi d'anti-tèrmia. Quan el sèrum bacilàctic recomenat en la comunicació se-

gona en que s'estudia detalladament l'alimentació del tifòdic, no siga admés o tolerat, pot donar-se en ajudes. No posseeixo experiència personal respecte a les ajudes de cultius de bacils d'Eberth morts. N'he llegit resultats contradictoris: depenen del període de la malaltia en que s'han usat?...

Anem als modificadors. Ja ningú parla en serió avui d'aquella corrúa de medicaments anomenats antisséptics intestinals i que havien sigut considerats per algú com la panacea del tifòdic. Del naftol A. i B., el salol, el iodoform, el benzonaftol, que's disputaven la supremacia; ja gaire be no'n queda ni'l record. La quantitat de medicaments *anomenats antisséptics* que's pot donar; l'acció directa que determinen; l'extensió de la superfície sobre la que han d'obrar; el desdoblament que han de sofrir per a actuar, i la eliminació que provoquen, són extrems que s'han de tenir en compte per a judicar serenament del llur valor negatiu.

Un capítol interessant per a poguer tractar amb la extensió que's mereix, donada la seva importància en canvis fonamentals operats en la flora microbiana intestinal, és el referent als ferments láctics. De totes les preparacions de laboratori, la que prefereixo es la bulgarina, treball del lacto-bacil sobre mitjos vegetals. La indicació, sobre tot, en períodes avençats de la malaltia. Prefereixo a les susdites preparacions directes i farmacològiques de ferments, el Kefir, quan s'arriva a lograr-se la tolerància, sobre tot, el número 2, i encara més, el ioughourt, del qual ne ting recullida llarga i profitosa experiència. El seu ús no contraindica el drenatje inferior.

Com a complement necessari del tractament del determinisme primitiu, deu dedicar-se una importantíssima part, per la trascendència, pel valor que alcança a l'antisépsis bucal. No vos cansaré explicant-vos el polimorfisme que's trova en la cavitat buco-faringia. Constitueix una simbiosi de les més evidentes. L'acrinia i la reacció àcida són, además, circumstàncies que constitueixen nota perillosa dominant. Per tant, la necessària, la salvadora antissépsis de la porta d'entrada de l'aparell digestiu, el lloc aont deuen infectar-se necessàriament les substàncies destinades a l'ingesta, per assèptiques que sigan quan se donen, deu fer-se amb medis que a la virtut, principalíssima, mecànica, hi afegeixin la d'esser alcalins i antisséptics. El raspallet de boca, sempre que's pot i quan no o be al mateix temps, el següent colutori: Infusió d'eucaliptus 300 gr. Tetra-borat de

sosa neutre i soluble, i aigua oxigenada (a 10 volums) aa. 16 grams. Glicerina neutra 30 grams, per a glopejar tan detingudament com siga possible, abans i després de cada ingesta.

COMUNICACIO IV

TRACTAMENT DELS DETERMINISMES SECUNDARIS.—SEROTERAPIA

Cansat el fetge pels materials toxi-infectius conduïts a la porta pels quilífers; disminuïdes les energies esplèniques i renals i invadida ja la sang per la toxi-infecció d'origen eberthià endodigestiu i per les desferres de la lluita entaulada entre l'invadit i l'invasor i fins les del mateix invasor (endotoxines), en cada cèl·lula anatòmica, en cada leucocit, en tot el plasma sanguí, en estat de meiopragia tots els elements nobles orgànics i establerts una sèrie de cíclics viciosos, és quan queda entaulada, per manera definitiva, la ja esmentada lluita d'invadit i invasor en la generalitat del organisme.

Deixeu que segueixi l'aplicació complerta en el malalt, de tots els elements de que's tracta en ma comunicació anterior, o siga la tercera; feu seguir l'aplicació de totes les mides dietètiques que consten en la segona i anem a fer ara l'estudi del tractament de la resultant de tot quan vaigi establint-se, per efecte de lo esmentat ja, en el conjunt orgànic.

La trascendentalíssima qüestió de la defensa orgànica no és qüestió detallada, ni menys, absolutament resolta; els leucocits, les bacteriolisines, els anticossos (cossos immunitzadors), les precipitines, les aglutinines, la hipersensibilització... són elements capitalíssims, capdevaners de la lluita establerta; són elements que requereixen explicacions detallades, substancioses i llargues que no poden donar-se, ni sisquera esfumar-se en una comunicació i que constitueixen l'eix de la lluita que devém conduir i ajudar pel camí de la salvació.

Tot lo pertanyent al capítol trascendentalíssim, de la immunització passiva, redemptora del tifòdic, és d'eficàcia provada en els animals d'escala inferior; empró per efecte de les diferències fonamentals determinades en l'organisme humà, resulta clarament insuficient en l'home. En tal concepte de immunització passiva, s'ha recomanat, de no fa molt temps, un sèrum antitòxic (Chantemmesse, Kraus, Meyer-Bergell, Aronson). Els

verins preparats artificialment amb substàncies anàlogues a les toxines amb cultius tífics, son neutralitzades indubtablement pels sèrums antitòxics, empró, aquests darrers están desproveïts d'acció notable en la infecció humana.

També, i en el mateix concepte que l'anterior medi d'inmunització s'ha assajat una *vacunoterapia* constituïda per la injecció de baccils tífics morts, en malalts tifòdics, empró els efectes que s'han obtingut no han resultat indubtablement satisfactoris.

La meua experiència personal relativa a aquest modo de tractament específic fonamental, se redueix a malalt d'altri, vistos en junta, casos en que s'han empleat vacunes anti-tífiques elaborades per les cases Welcomme, Bourrow and C.^o i Park, Davis and C.^o de Londres, aplicades a malalts en plena saturació tòxica, sense grans defenses i, per tant, en estat gravíssim en que les conceptuava contraindicades. De l'aplicació, en el mateix concepte, sobre tot, de la vacuna de Chantemesse i Widal, (1887, 88 i 92) ne coneix tot lo que s'ha publicat. La meditació qu'he degut fer de tots els medis de tractament seroteràpic, m'ha convençut, una vegada més, de qu'és molt diferent experimentar en conills que s'haigin fet tifòdics per medi d'injeccions de cultius de baccils d'Eberth-Gafki, que tractar homes malalts de febre tifoidea comú i ordinària. Recomaném l'estudi fet dels resultats obtinguts fins avui, aduc aplaudint les avantatjes que han reportat sobre tot, els estudis de Vincent, Wright, Kolle, Pfeiffer, Chantemesse i Besredka.

Per ara, Srs. Congressistes, i per lo que he pogut deduir de més observacions clíniques repetides, el clínic ha de resignar-se a sostenir i activar el metabolisme; determinar hiperleucocitossi salvadores; tractar la febre; ajudar en la gran lluita entre el cor central i el perifèric i activar, si és necessari, el funcionalisme dels emunctoris.

L'alimentació, oportuna i convenientment propinada, tenint en compte els extrems recomenats en ma segona comunicació, l'ús de tònics, posant com a capdevanter la nou de kola, sense descuidar-nos, del tot, dels quinats i llurs derivats; l'hidratació regular de l'organisme; les excitacions perifèriques, que's detallarán a propòsit del tractament de la febre, són un conjunt d'elements que no deuen descuidar-se, ni un sol moment: constitueixen el principalíssim element a practicar; tenir malalt per a poder combatre la malaltia.

Un altre element salvador que hi ha que tenir en compte, es la leucositossi. A l'arribar a si aquest punt, sigam permés fer-

vos avinent que, fa mes de tres anys, que tenint al meu costat, en ma visita del Hospital de la Santa Creu, elements tan valiosos com el Dr. Clotet i el malaguanyat amic de tots Dr. Viñas Tasso, vaig empendrer una sèrie d'observacions, dictades per l'estudi i per la lògica, en la necessitat de determinar leucocitosis, hi per activades, sense perill d'originar el més petit trastorn i, per tant, el mes insignificant accident. El sèrum equí, quals efectes locals i generals coneixia, ja que l'empleava com agent actiu d'hemoplastia, va ésser l'element seroterápíic escullit. Les primeres injeccions de sèrum equí vaig practicar-les a toxi-infectats de ventre per enterococcia, amb enterococccemia (hemodiagnóstic) en període d'estat, servint-me d'una injecció inicial de 5 c³: les reaccions generals determinades, de intensitat i durada, van convence'm de l'estat d'hipersensibilització en que posavem a l'organisme, i els efectes de protesta que s'operaven en el conjunt orgànic, al repetir la injecció, als dos dies de la primera i desaparescuts els efectes determinats per ella, van convence'm de que arrivavem a un estat d'anafilaxia perillós. Vaig repetir el procediment injectant-lo a altres malalts de la mateixa toxi-infecció, també, amb entero-cocccemia i en el mateix període d'estat, empleant sòls 2 c³ del sèrum i vaig obtenir els mateixos resultats. Allavores vaig fer mes; vaig aplicar les injeccions a tifòdics, en el mateix període d'estat d'evolució, obtenint, també, parescuts efectes. Mes tart, observadors eminents, han portat a cap el mateix procediment, han obtingut els mateixos efectes fins i a tant que s'han decidit a practicar les injeccions de sèrum equí a malalts que no han arribat encare al llindar de lograr l'immunitat activa completa o siga aquells que han lograt alcançar el període de descens i adue, en alguns, al final del període d'estat. En tals circumstancies de punt d'evolució i amb injeccions de 2 a 5³, cada tres o quatre dies, els efectes han resultat sempre encoratjadors.

Les injeccions d'àcid nucleínic i les de nucleínat de sosa, m'han proporcionat petits resultats. En un malalt deu injeccions de cinc centígrams cada una, de nucleínat de sosa van ferme pujar els leucocits de 4.000 a 4.600, i un senzill brot de pleuresia intercurrent, els pujá, transitoriament, a 12.000.

L'efecte gros del conjunt de fets reaccionals, principalment de defensa, és la febre: la pedra fonamental, segons no pas els menys, del tractament de la febre tifoidea. La veritat del cas és, Senyors Congressistes, que, malgrat en aquells casos en que no és mes que una resultant reaccional, la febre espanta un xic

massa: se l'hi ha donat en tal cas, entengui's be, una valúia major de la que realment té. I és perxó que l'immensa majoria dels autors i fins un gran nombre de práctics, se preocupen, sobre tot, de la ditxosa febre, sense concedir, en la majoria dels casos, l'importancia que's mereix, el complexe que la determina.

El sintoma febre!... La fenacetina, la lactofenina, la antipirina la criogenina, el piramidón, ja sòl, ja associat a l'ácíd canfóric .., han estat exaltats fins a ésser considerats com la panacea del tractament de la tifoidea. Afortunadament el llur desgraciat imperi va passant i cada dia van essent mes els *sabis* que arriuen a prescindir dels *éxits de moment*, sobre tot, quan porten la llur *suficiencia* a fora ciutat. Els anomenats antipiréticos, després de tant com s'ha dit, no arriuen més que a sedants vulgars, que accionen per a fer callar el crit de protesta orgánica, ja que, amb llur manera d'obrar, resten forces a l'organisme i, per tant, l'hi minven els elements necessaris per a portar a cap l'esmentada protesta. Els susdits antipiréticos analgésics son els indiscutibles generadors de una intoxicació cent cops més perillosa que l'orgánica establerta per la malaltia, i, quan no, són elements terapéutics que afegeixen, en tots els casos, una intoxicació medicamentosa a l'orgánica. Són la má de gegant que estreny el coll de la victima per a que no puga protestar del estat gravíssim que l'amenaça arreu: i encare millor que agafar el coll de la victima, lo que agafen els antipiréticos analgésics, amb má de gegant despíetat, és el cor; és aquell cor salvador que batega redoblant ses forces per a vencer els obstacles greus i difícils que l'hi oposa la intoxicació orgánica establerta. En aquest, com en molts casos, la má de gegant despíetat, resulta la ma del *soi-disant* amic que aguanta'l cor, que'l subjecta, per a que *no's faci mal*, empró que gracies a tal situació de *contenció*, la toxemia, amb sa vaso-constricció i els seus perillosíssims efectes, va fent la seva per a que no trigui a caurer vençut en la lluita entaulada.

El capítol dels esmentats antipiréticos és un dels capítols més tristos de la medecina.

Yo també hi crec en que deu amainar-se la febre: és un foc que tot abrandant lo dolent amenaça i consomeix part de lo bò. Jo també considero que deu fer-se desapareixer quant més aviat millor: empró crec que deu combatre's la febre; combatent la causa que la determina, tal com s'ha indicat oportunament; combatent-la an ella mateixa, de manera que s'ajudin tots quants

elements integren la lluita orgànica que representa en lo relatiu a les defenses del còs malalt. Restant caloríes sense sotregades, sense perills, amb constància.

Dels banys del brandisme pur, ja ningú s'enrecorda per a practicar-los: tot lo més se donen els banys tèbis, no habent-se arriuat encare an aquí al bany tebi constant de Riess. El sistema de refrigeració pel bany que m'ha donat més brillants resultats, es el de Ziemssen modificat per Bouchard; se comença el bany general amb aigua a la temperatura de dos graus per sota la temperatura del malalt i faig refredar més o menys rapidament, l'aigua, segóns l'estat del malalt, fins a 30°C. si abans no s'ha presentat el més petit síntoma de conçentració. Faig donar el bany sempre que la temperatura del malalt està per demunt de 39'5°.

Empró lo que m'ha donat més excel·lents resultats són les locions amb aigua alcofollitzada (Waner, Jaccoud). Posat el malalt, nú, demunt d'un catre reconvert de tela impermeable i més baix del cantó dels peus, se posa un enfermer en cada costat i a l'alcanc de cada un d'ells s'hi posa una palangana amb aigua alcofollitzada a la temperatura d'un grau per sota de la que te'l malalt a l'aixella. Els enfermers amaren esponjes en l'aigua i van percutint suaument tota la superfície cutània del malalt, excepció feta del ventre aont hi tiren l'aigua a raig, entretenint-se, principalment, a percutir en els punts com l'aixella, el clatell, el periné, els plecs glutis i demés punts aont hi ha sempre acumulació de caloríes. Un tercer enfermer va afegint més o menys depressa, segóns l'estat del malalt, aigua freda a les palanganes, fins a l'aparició de l'esgarrifansa de fret en el malalt: deu cuidar-se, sobre tot, de lo relatiu a mantenir el cap del malalt a mes baixa temperatura que lo restant del seu organisme. Aixugat amb les esponjes seques, se'l torna al llit embolcallat en un llençol ben net i sec. Cada vegada que la temperatura del tifódie arriba als 39° c. deu repetir-se la loció. No cal parlar de la llimpiesa que deu presidir l'operació. Com se veu en la pràctica de les locions alcofollitzades, he introduit una sèrie de modificacions dictades per l'observació.

La temperatura de 38° fins a 38'5° indica l'aplicació de les compreses amarades d'aigua, refredada també gradualment, aplicades sobre l'abdòmen i embolcallades per una tela impermeable, puntada al devant per imperdibles, a l'objecte d'evitar la mullena del llit.

Les ajudes, refredades gradualment, completen els medis que recomano per a la refrigeració del febricitant.

Ja sé que'ls susdits medis de refrigeració poden resultar un xic pesats, que consumeixen una gran quantitat d'energies per part dels que cuiden als tifòdics, empró la milloria sensible que aquests noten, el benestar que'ls proporciona i la sòn que gosen, paga, de sobres, el cansament.

I, com s'ha esmentat, el pobre cor és el que paga més cars els efectes de la toxi-infecció generalitzada. Es perxó que, apart de l'ajuda que se l'hi dóna amb alguns dels medis ja indicats, convé estar sempre disposats a anar en el seu auxili. ¡Si és ell que'n darrer tèmre constitueix l'element primordial de la defensa!... La convalaria maialis, sulfat d'esparteina, cactus grandiflora, adonis vernalis, cafeína, strophantus, són medis d'incalculable valúa. Empró, de dès fa un temps ja llarg, uso sistemàticament les injeccions d'oli canforat al 20 per 100; dos o tres injeccions hipodèrmiques al dia de 2 c³. Es un medi de gran valúa gens perillós i que mai ens ha proporcionat més que bons efectes.

¡El pobre cor!... No oblideu que obligat a treballar constantment en contra de la vaso-constricció tòxica, no hi ha dret a augmentar aquesta per cap medi: coneec tot quant s'ha publicat apropòsit de l'importancia grossa que té en el desenrotll de moltes de les toxi-infeccions, per a no dir totes, l'inibició del funcionalisme de les glàndules supra-renals i la sur-arrenalitis: coneec el conjunt sindròmic que les caracteritza: no desconec el valor de la medicació substitutiva opoteràpica per a la solució al 1 per 1000 de clorhidrat d'adrenalina, de la que he obtingut brillantíssims resultats en el tractament de l'erissipella a repetició, empró dec confessar an aquí que'ls efectes que n'he obtingut en el tractament de la tifoidea, ni han resultat bon xic desiguals. Convé estudiar-ho amb calma [aplicant-ho amb conciencia plena.

Les locions asseguruen amb la llimpiesa i l'estimul moderat de la pell la possibilitat del gran drenatje cutani.

Del drenatje intestinal n'hem tractat prou.

El drenatje renal mereix estudi apart. L'eliminació de totes les desferres tòxiques i l'antitoxia, deuen amparar-se com a elements indiscutibles de salvació. Ja hem parlat oportunament de l'urotropina i la dieta hídrica, principis universalment admesos

per tots els autors i figurant en tots el mètodes de tractament; ja ens hem ocupat, també de la llet, en ses variades preparacions, empró a lo susdit i a altres medis qui hem senyalat, hi ha que afegir l'ús de la teobromina, l'agurina, la teocina i altres derivats que no poden regatejar-se mai.

Tal és, Senyors Congressistes, el conjunt de medis que integren el tractament de la toxi-infecció eberthiana. L'estudi del tractament de les complicacions ens portaria a l'obligació d'escriurer dues o tres comunicacions més i, per tant, a allunyar-nós del objecte primordial qu'hem perseguit.

De l'esmentat conjunt del tractament deuen deduir-se'n; l'actiu a seguir que queda instituit, i el passiu, que deu evitar-se sempre, no afegint a la toxi-infecció establerta, ni l'intoxicació alimentícia, ni la medicamentosa.